
TEHTAILIJA

Synkältä ja ikävältä näytti vuoden viimeinen päivä. Oli kuin taivas tänä päivänä itkisi kaikkia niitä täyttämättömiä toiveita, joita vuosi alussa oli vastaanottanut ihmislapsilta. Nyt se oli loppunut, ja kuinka vähän noita toiveita olikaan toteutunut...

Mutta alhaalla kadulla hyppivät ja leikkivät lapset, ja palvelijat tekivät raskaissa saappaissaan turhia yrityksiä kiinni ottaakseen noita iloisia veitikoita. Rivakkaa vauhtia tulee ajoneuvot pitkin katua. Yhtäkkiä hevoset pelästyvät poikasten leikkisyssyn pamausta, vaan pian tottunut kuski saa ne rauhoitettua.

Vaunuissa istuu rikas tehtailija L., jonka suuri konepaja on kaupungin laitapuolella. Hän on käynyt kaupungissa ostamassa ilotulituksia, joilla hän uudenvuoden yönä, kun kello lyö 12, tahtoo hämmästyttää nuorta, kaunista vaimoaan ja monia vieraitaan.

Odottamaton täristys hevosten pelästyessä herätti tehtailijan unelmistaan. Hän ojensihe vaunuissaan ja huudahti ajajalle: "Aja nopeasti, jotta joudumme kotiin ennen pimeän tuloa." Ajaja läinäytti piiskalla ja hevoset kiiruhtivat juoksuun. Niin pian kun saavuttiin kaupungin ulkopuolelle, saattoi nähdä nuo suuret savupiiput, joista savu nousi paksuina mustina pilvinä.

Tehtailija tiesi, että työmiehillä on kiire. Uuden koneen piti olla valmis, vaan koska oli uuden vuoden aatto, tahtoi väki tietysti lopettaa työnsä tuntia aikaisemmin kuin tavallista.

Vaunut pyörivät tehtaan sivutse vievälle tielle, ja hetkeä myöhemmin saapui tehtailija komealle huvilalleen, joka oli vähän matkan päässä tehtaasta. Palvelija tuli avaamaan vaunun ovea, ja rouva L. tuli miestänsä vastaan.

— Noo, pikku Valle, huudahti rouva, onko sinulla mitään odottamatonta meille illaksi?

— Ehkäpä on, vastasi hän salaperäisesti.

— Ah, pikku hyvä ukkoseni, oleppas kiltti ja kerroppa jotain minullekin. Eikö totta: olet tahtonut hämmästyttää pikku vaimoasi sillä uudella 1,000 markan kapalla, jonka tiedät minun tahtoneen, ja jonka olet luvannutkin minulle.

— Kyllä, kyllä; anna palvelijan tuoda tavarat vaunuista. Hyvä sydämeni vaatii aina osansa. Vaan nyt minun täytyy mennä tehtaalle, ennenkuin vieraamme saapuvat. Minulla on tehtävä eräs ilmoitus työmiehille.

Hän jätti vaimonsa ja astui vitkallisoin askelin tehdasta kohti, ja meni etunaiseen konttoriin, jossa kirjanpitäjät ja konttoristit istuivat nojautuneina suurten kirjainsa yli, ahkerasti tehden kuluneen vuoden tilinpäätöstä, ja määrä oli, ettei kukaan saa vapautta, ennenkuin kaikki oli saatu selväksi.

Tehtailijan tullessa nousi konttorin väki pystyyn, tehden syvän kumarruksen, vaan vastaamatta tervehdykseen meni L. yksityiseen konttorihuoneeseensa. Sytytettyään hienon havanasikaarinsa, heittäysi hän pitkäksen sohvalle, ja katsellen sinertäviä savun muodostamia renkaita, koetti hän päässään laskea, kuinka suureksi vuoden voitto saattoi nousta. Vuosi takaperin oli palkat täytynyt kohottaa, ja tämä sekä vaivasi että kiusasi häntä. Sehän oli rahaa, joka meni hänen omasta taskustaan.

— Jos nyt tänä iltana tekisin selvän asiasta, mutisi hän itsekseen. — sanoisin työmiehille, että suurten valmistuskustannusten ja raaka-ainesten korotetun hinnan johdosta jne., niin — ja loput hänen pirullisesta suunnitelmastaan hävisi leveään hymyyn.

Hän uousi ylös mukavasta asennostaan ja painoi sähkökellon nappia, jonka jälkeen kirjanpitäjä heti astui sisään.

— Onko pääkirjanne valmis?

— On, herra tehtailija.

— No, katsokaamme siis, miten asiat ovat. Voitto on kai tänä vuonna hyvin pieni, ja luoja ties, kuinka voin selvitä asioisani ja maksaa kullekin omansa. Työmiesten hyvinvointi on minulle sydämen asia, ja tahtoisin kernaasti maksaa heille niin paljon kuin suinkin, mutta se käy tukalaksi ajan pitkään.

— Eipä tuo niin tukalalta näytä, huomautti kirjanpitäjä.

— Mistä te sen tiedätte, huudahti tehtailija kiivastuneena.

— Tumasin vaan... änkytti kirjanpitäjä, että kuluneen vuoden voitto nousee 100,000 markkaan.

— Hyvä on. Te ja muu väki voitte nyt jättää konttorin.

Vähän aikaa sen jälkeen oli tehtailija yksin konttorihuoneissa. Hän meni akkunan luokse ja rummutti sormillaan ruutuun, itseksensä jatkaen keskusteluaan:

— Se tulee kyllä käymään päinsä... Nyt on keskitalvi... Minnekkä he menisivät... ruokaa heillä täytyy olla... heidän yksimielisyytensä ei kestä... Menenpä toivottamaan heille onnellista uutta vuotta, — ja sitte... he, he, he.

*

Tuolla alhaalla suuressa koneosalissa oli liikettä ja eloisuutta. Raikkaan laulun tahdissa jäntevät käsivarret heiluttivat vasaraa, niin että pauke kuului pitkät matkat ulkopuolelle tehdastakin. Vielä muutamia pönnistuksia ja työ oli lopussa.

Tulet sammutettiin ahjoissa ja pannujen alta, työkalut asetettiin paikoilleen, jonka jälkeen työmiehet joukoissa kerääntyivät uusien koneiden ympärille, joiden kiiltävistä teräosista sähkötuli heijasti. Ylpeinä seisoivat he siinä, katsellen sitä suuremista työtä, jota kukin heistä oli kokenut tehdä niin tarkaksi kuin mahdollista, ja joka tulisi hankkimaan tehtailijan nimelle suuren maineen.

Yhtäkkiä seisoivat tehtailija heidän keskuudessaan, ja kohteliaaksi tekeytyen tervehti hän äänekkäästi "hyvää iltaa", niin että kaikki työmiehet sen kuulivat. "Ilieno kone", tuumi hän, "mutta se tulee pitkän aikaa maksamaan minulle suuret summat, ennenkuin se tulee yleiseen käytäntöön. Sen vuoksi olen pakotettu — se tapahtuu kokonaan omaksi hyväksenne — alentamaan palkat uuden vuoden alusta. Tarkemmat tiedot saatte kontto-

rista. Toivon teille hyvää uutta vuotta.” Sitte läksi hän tehtaasta.

Syvä kiukku valtasi työmiehet, kun he näin vuoden viimeisenä päivänä huomasivat entisestään pienen palkkansa yhä pienenevän.

Suonet paisuivat ja kädet puristautuivat nyrkkiin. Yhtäkkiä hypähtää eräs vanhemmista työmiehistä ylös lähimmälle alasimelle.

— Toverit! huudahtaa hän. Niukkaa on elämäne ollut, ja vaikeata on usein ollut hankkia ruokaa vaimolle ja lapsille — itsestään jos ei suurta väliäkään pitäisi — vaan nyt tahtoo hän, tuo rikas tehtailija, yhä vähentää pieniä tulojamme, jotta rakkaamme saavat kärsiä nälkää. Se oli hänen uudenvuoden tervehdyksensä meille, toverit, ja minä esitän, että me huomenna kello 10 kokoonnumme viedäksemme hänelle tervehdyksemme takaisin..

Ku hän hypähti alas alasimelta, kaikui mahtava hyvähuuto.

Niin hajaantuivat työmiehet ja jättivät tehtaan, mennäkseen vaatimattomiin koteihinsa, jossa perheen äiti oli siivonnut ja lajitellut kykynsä mukaan ilabuttaakseen isää, kun hän tuli kotiin pyhäiltana. Vaan tänä uudenvuoden aattona ei mitään iloista laulua kuulunut noista pienistä työmieskodeista.

Puoliyö oli jo kauan sitte kulunut. Huvilan vieraat olivat menneet kukin kotiinsa. Tehtailija L. istui huoneessaan, antaen päivän tapausten liidellä ohitsensa. Hän oli hyvällä tuulella ja erittäin tyytyväinen itseensä. Ja siihen oli hänellä täysi syy. Hänen vieraansa olivat kiittävin korulausein puhuneet häneen uudenvuodenjuhlastaan ja hänen ystävänsä rovasti oli tehnyt selviä viittäuksia, että hänen nimeään korkeanmassa paikassa oli mainittu sen suuren anteliaisuuden vuoksi, jota hän oli osoittanut lahjoittaessaan kalliin tontin uutta kirkkoa varten, ja että hänet tämän johdosta oli aijottu nimittää valtionenvokseksi. Hymyillen astui hän makuuhuoneeseensa ja pian nukkui hän maakesti pehmeässä vuoteessaan.

On uudenvuoden päivän aamu ja kello lähenee 11:ta, vaan tehtailija ei vielä ole noussut vuoteeltaan. Hän herää, kun kadulta kuuluu kummallisia ääniä.

Kiiireellisesti avaa hän akkunan, ja huomaa että omat työmiehensä laulaen tulevat huvilaa kohti. Sanoja ei hän vielä eroittanut, mutta uudenvuoden tervehdys se kai lienee. Työmiehet tulivat lähemmäksi ja nyt kuuluivat laulun sanat:

Ei rikas köyhyyttä tunnekaan
Hän työmiehen hiestä lihoopi vaan.
Mut papit ne meille lohtua kantaa,
Ja helvetissä kuuman kodin meille antaa.
Yksmielisyyys luja linnamme on,
Taisteloon, eloon tai kuolohon.

Tehtailija pelästy. Aikovatko hänen työmiehensä tehdä vallankumousta? Kiiireesti sai hän housut ylleen, kun työmiehet saapuivat huvilan luokse ja seisahtivat. Kolme miestä astuivat esiin ja nousivat ylös portaita. Vastaan tuli palvelija, joka osoitti heidät tehtailijan huoneeseen.

— Me olemme tulleet toveriemme edustajina, alkoi yksi heistä puhua, ilmoittaaksemme teille, että nyt jo on palkkamme niin pieni, että töintuskin tulemme toimeen. Ja jos sitä nyt vielä alennetaan, saavat vaimomme ja lapsemme nähdä nälkää, ja siihen emme saata tyytyä. Silloin lakkaamme työstä. Kaikki toverimme ovat siitä yksimielisiä.

Kun tehtailija näki, että vanhatkin työmiehet, jotka ikänsä olivat työskennelleet tehtaassa, olivat yksimielisiä toisten kanssa, myöntyi hän pian heidän vaatimuksiinsa.

Silloin toivottivat he isännälleen onnellista unta vuotta!

Mutta kartiinien takana seisoen kuuli hän, kuinka työmiehet kohottivat eläköönhuudon yksimielisyydelle.

Ja raikkaan laulun kaikuessa läksivät työmiehet pois huvilasta, viettääkseen vuoden ensimmäistä päivää.

(Suomennos "Arbetet"-lehdestä.)

